

koja na pr. u Hobbesa zastupa imperijalizam vlasti, odgovara u gospodarstvu teorija merkantilnoga sustava. Kod Lockeja, Spinoze i dr., koji manje ili više nastavljaju misli H. Grotiusa, postavlja se volja građana kao osnovni princip države; ova se izvodi iz ugovora pojedinaca, koji sebe smatraju svrhom države, a ne državu svojom svrhom. Tome stezanju državne vlasti na mjeru, po kojoj država samo izvršuje, što građani hoće, odgovara onda i narodnogospodarska struja osnovana na širokoj bazi individualne slobode, izražena u nauci: *laissez faire, laissez passer*. Interes države bit će najbolje zaštićen, ako se zaštititi interes pojedinaca, a njemu samome neka se puste slobodne ruke; dobro shvaćeni individualni interes, t. j. valjana upotreba nagona za samoodržanjem, vodit će ga već ne samo do najugodnijega života, nego će stvoriti i zajedničku dobrobit u najvećoj mjeri.

Značajno je za ovo naučanje, da ono — koliko se god trudi narodnogospodarski život izgraditi na principu osobnoga interesa — ne propušta naglasiti, kako gospodarsko djelovanje vodi k istome cilju kao i čudoredni zahtjev ljubavi k bližnjemu: prirodni princip samodržanja i na njem osnovani egoizam već je — tako nas uvjerava A. Smith — unaprijed prilagodjen moralnome zahtjevu; nastojanje oko vlastite sreće dovodi prirodno i samo po sebi do sreće drugih. Izmedju etike i nacionalne ekonomije zapravo nema — spora. Misao o ovakoj prirodnoj akomodaciji (prilagodjenju) egoizma na altruizam ne bi bila nemoguća, kad bi se mogla pretpostaviti jednaka gospodarska narav. Kad bi svi ljudi jednako zauzeti